

DE BILTSE PAARDENMARKT

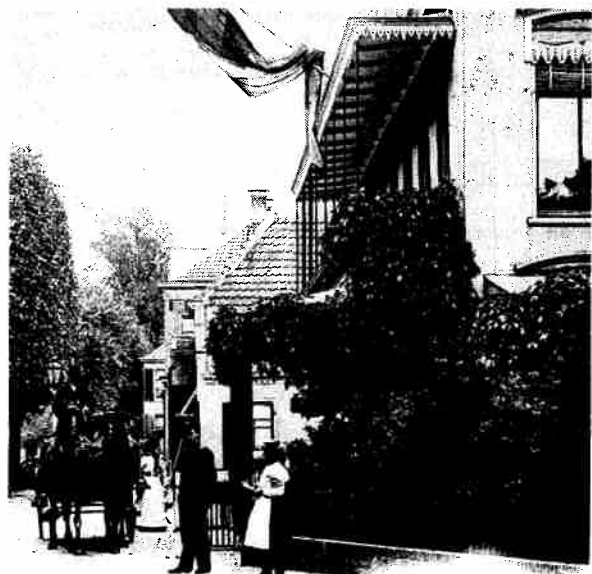
Jan van der Heijden

Palmmaandag was in vroeger eeuwen de dag dat in Utrecht een paardenmarkt werd gehouden. Van heinde en verre kwamen de verkopers en kopers naar de stad om zaken te doen. Sommigen waren dagen onderweg. De handelaren uit het oosten kwamen door het dorp De Bilt, en het is niet verwonderlijk dat daar een levendige handel ontstond nog voordat de Utrechtse markt werd geopend. Op die manier is de Biltse paardenmarkt ontstaan, op Palmzondag, een dag eerder dan de Utrechtse markt. Eeuwenlang was De Bilt éénmaal per jaar het bescheiden centrum van een levendige handel. Maar in de tachtiger jaren van de vorige eeuw ging het slecht met de paardenhandel in ons dorp. Niet in het minst omdat de gemeente bezwaren maakte tegen de verkoop op zondag. Het aantal bezoekers nam echter jaarlijks toe. Uit alle windstreken kwamen de mensen op Palmzondag naar ons dorpje om te genieten van de gezellige drukte. Vaste bezoekers waren de leden van het in 1853 opgerichte *Tres faciunt collegium* -kortweg *Tres*-, een gezelschap van Utrechtse corpsstudenten, dat met rijtuigen een bezoek bracht aan de uitspanningen Nas en Poll. De couranten maakten er jaarlijks uitgebreid verslag van, zoals het *Utrechtsch Nieuws- en Advertentieblaadje* van 28 maart 1888. Twee jaar eerder liet één der redacteuren zich inspireren tot een gedicht over de Biltse paardenmarkt. Beide willen we u niet onthouden. Leest u met ons mee?

28 maart 1888

Een van de leukste dagen voor het dorpje "de Bildt" is zekerlijk wel de dag der paardenmarkt. De overoude gewoonte van ons, stadgenooten, om alsdan onze haardsteden te ontvluchten en ons per één- twee of meerwieler, per tram, rij- of ander voertuig naar het oolijke dorpje, dat meer en meer onze stad nadert, te begeven wordt sinds vele jaren getrouw in stand gehouden. Die marktday is dan ook eenig in zijn soort! Marktday? Ja, gij betwijfelt het, gij oningewijde, dat er werkelijk dien dag nog "markt" wordt gehouden omdat gij noch paarden ten verkoop ziet aangeboden, noch den hand klappenden toeslag der kooplui hoort weerklinken. En toch...., wanneer gij achter de huizen om eens een kijkje gingt nemen, zoudt gij maar al te wel bespeuren, dat er flink handel gedreven wordt. Denkelijk uit schaamte-gevoel, omdat die dag op Zondag valt, wordt die handel zoo in het "geniep" gedreven. Doch laten we ons niet verdiepen in filosofische beschouwingen over het "hoe" en "waarom", want wij hebben onze zinnen en oogen op dezen marktday maar al te zeer nodig. Wat al drukte en beweging om en nabij die enkele straat, welke door de dorpingen zoo verwaand mogelijk "dorp" genoemd wordt! Honderden mensen, die tot duizendtallen aangroeien hebben zich voor dezen dag van het dorpske meester gemaakt. De grilligste klee-

derdrachten, de meest schetterende kleuren, de uiteenlopendste costumes ziet men daar tentoongesteld. Van af de onberispelijke snit van den wuften "dandy" tot den blauwen kiel van den buikigen paardenkooper; en menig guitig dameskopje ziet men even als een vlin-der fladderen tusschen die rijen van paardenliefhebbers, welke vol vroolijkheid en onder gul gelach hunne gesprekken voeren. Doch niet alleen is het de liefhebberij voor het edele paardenras, waardoor zoovelen zich tot het dorpje voelen aangetrokken, neen! Het is tevens omdat de vriendschapsband opnieuw en hechter aaneengesmeed wordt de band tusschen hen die vroeger zoovele heerlijke dagen aan onze academie hebben doorgebracht. Zij vooral zijn het, de oudere muzenzonen, die allen van Noord en Zuid samenstroomen om toch vooral dien dag mede te vieren. Ziet dan ook den opgesmukten lach, die op hun gelaat prijkt! Ziet, hoevele handdrukken er gewisseld en hoevele gulle woorden er ten beste gegeven worden! De advokaat heeft zijn toga-ernst voor heden afgelegd, de dokter heeft voor eenige uren de droeve ziekte-wereld, waarin hij zich immer beweegt, vergeten en allen nemen een verjongingsbad in den bruischenden oceaan der zoete herinneringen, -een bad, dat opfrischt en nieuwe kracht geeft. Doch vooruit! Nieuw Kouwenhoven, met zijn "gemüthliche" Duitschers die steeds zulke hartroerende melodiën weten te ontlokken, ligt achter ons en de Bildt is zichtbaar. Daar komen ze reeds aan, de Stichtsche jongelui, leden der "Tres" met hunne driespannen en hun gesjerpten bediende, die reeds zoovele jaren het klaverblad torscht en met evenveel chique zijn hoogen dop afneemt, wanneer het Treslied gespeeld wordt, als de president der club zelf. De rijtuigen zijn verlaten, de muziek heeft zich vooropgesteld, de hoeden worden afgenomen, het bekende wijsje wordt geblazen en tevens begeleid door het schorre geschreeuw der dorpskeelen die het waarlijk van de "stadschen" niet winnen.

Hotel Poll, foto 1903

*In Holland staat een huis,
In Holland staat een huis,
In Holland staat een huis, ja, ja,
Siemela, siemela; hop! sa! sa!*

zingt de jeugd en het café "Nass", waar de champagne reeds in de schuur klaar staat is bereikt.

Ook daar komt men, evenals in het netingerichte "hotel Poll", handen te kort; "boerenjongens" worden gedronken, "boerenmeisjes" nagelopen en tusschen al dat gewemel in, merken wij nog steeds ieder jaar op "de oude Saartje" met haar centen ophalende dochter, die onder begeleiding van jammerlijke harptonen, de smartvolle vraag aan ons voorlegt: Was ist die liebe? - ting! ting! Beste Saartje, wat gaat ge lang gedrukt onder pijnlijke minnesmart! En wat blijft ge u precies

gelijk in getokkel, gezang en vooral.... in uw "repertoire" Doch genoeg! Vóórdat men erop bedacht is, is de middag voorbij gesnelde en staat de avond ons op te wachten. De stad wacht ons en onze maag begint zoetjes aan te jeuken. Alsdan wordt de terugreis aangenomen en alle mogelijke voertuigen worden gebzigd om de stedelingen weder naar hunne bestemming terug te brengen. Niet iedereen is echter zoo gelukkig zich te laten rijden en daarom ziet men laat in den avond menig achterblijver, die door vermoeienis en.... gebruik van boerenjongens nogwat uitgeput, den heelen weg noodig heeft om naar huis te laveeren.

Het zijn dan ook sterke beenen, die de Biltse boerenjongens dragen!!

18 april 1886

Biltsche Paardenmarkt.

Met "Biltsche" paardenmarkt is gewoonlijk de tijd, dat men, van sneeuw en hagel bevrijd,

De lieflijke zachte zomer begroet; de winter is dan reeds totaal bankroet,

Tenminste, hij is met zijn ijs en witte vlokken, naar meer noordelijker streken vertrokken.

De verstijvende koude westewind, raakt zachtjes met de zonne bevrind,

Zoodat deze niet meer zoo droevig huilt, of plasregend, nokkend en mopperend pruilt,

Langzaam ontluikende groenende knoppen en zoetjes wuiven de dichte toppen,

Der boomen, die vrolijk over 't nieuwe leven, der wandelaars, verkwikkende schaduw geven.

Het water om "het fort" voor een poosje de grond, waarop de geschaatste voet zich bevond

Kabbelt weer rustloos, tegen 't lispelend riet, waartusschen het zilveren vorentje schiet.

En op den breeden weg, de batterijen rondom, verdringt zich een wandelende, lachende drom,

Van jonge, kranige heertjes die fleuren, van primula-versis-fatjes, die geuren,

Van deftige eerzame burgers van staat, en dames, in hun fraaiste gewaad.

Van moeders, met de onmisbare provisiemand, en jongens met 'n palmpaasch in de hand,

Van vaders, die hun bengels met zich sleuren, en nuffes, die over zomerhitte zeuren,

Ja, alles stroomt vrolijk naar 't dorpje "de Bilt" als rustplaats voor ieder des zomers gewild.

Men gaat naar den paardenmarkt, met grooten spoed, ofschoon men er sints lang geen zaken meer doet.

Op Kouwenhoven, onder 't genot van lichte muziek verwijlt voor een poosje, het vermoeide publiek,

Terwijl zij, die geen geld hebben om de consumptie te betalen, zich toch een plaatsje aan den ingang bepalen,

En verder bij Nas, of in Hotel Poll, gaan somtijds meer hoofden, dan paarden op hol,

Vooraf wanneer "de Gouden Ploeg" arriveert, die nooit of te nimmer op een paardenmarkt mankeert,

Dan, nadat men den middag daar heeft vertoefd, en de "Biltsche boerenjongens" heeft geproefd,

Keert alles, equipages en muzikanten inclus, vermoeid, maar vol leven, terug weer naar huis.

En ofschoon men zich kosteloos heeft kunnen vermaken, doen de trams de beste, de paarden de slechtste zaken.